Prezidentin nitqi: Müstəqil dövlətçiliyin manifesti

I MƏQALƏ

Əminəm ki, Milli Məclis və onun deputatları öz işi ilə ölkəmizin hərtərəfli inkişafına öz töhfəsini bundan sonra da verəcək və Azərbaycanın dayanıqlı inkişafı təmin ediləcəkdir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Parlamentdən dünyaya mesaj və xalqa müraciət

Prezident İlham Əliyev elə liderlərdəndir ki, hər bir situasiyada əsas olan məqamları məharətlə dinləyicilərə və maraq göstərənlərə izah edə bilir. Aktual olan məsələləri gündəmə gətirir, dərin təhlilini aparır və əsaslı proqnozlar verir. Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafı, müstəqil xarici siyasət və bütövlükdə, yeni tarixi mərhələ kontekstində ifadə etdiyi fikirlərin hər biri üzərində düşünmək zərurəti yaranır. Onların kompleks halda yaratdıqları semantik, siyasi, ideoloji və geosiyasi mənaları isə fəaliyyətin başlıca istiqamətlərinin manifesti təsiri bağışlayır.

Milli Məclisdəki son nitqində vurğulanan özəlliklərin hər biri xüsusi qaydada yer almışdır. Burada mövcud vəziyyəti izah etməklə Azərbaycan dövlətçiliyi üçün faydalı olan fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyən edilməsi üzvi surətdə birləşmişdir. Bu prizmada Prezidentin nitqinin bir sıra məqamları üzərində dayanmaq lazım gəlir.

Müstəqillik dövrü seçkilərində bir ilk

1991-ci ildə Azərbaycan Respublikası müstəqilliyini elan edəndən bu yana bütün ərazisində seçki keçirmək imkanına malik olmamışdı. Ermənistan havadarlarının ciddi yardımı ilə ölkə ərazisinin müəyyən hissəsini işğal etmişdi və geri çəkilmək fikrində deyildi. Bu təcavüzün zərərli nəticələrindən biri müstəqil Azərbaycanın tam ərazisində dövlətimizin seçki keçirməsi imkanının əldən alınmasından ibarət idi. Həmin dövrdə yaradılmış ATƏT-in Minsk Qrupu isə məhz bu kimi, beynəlxalq hüquqa uyğun olmayan təzadı aradan qaldırmaq əvəzinə, müxtəlif bəhanələrlə hüquqsuzluğun ömrünü uzatmaqla məşğul oldu. Yaradılan andan düz 30 ilə yaxın müddətdə həmin bədnam qrup və onun həmsədrləri tutduqları yanlış yoldan dönmədilər.

Bununla Cənubi Qafqazda geosiyasi və hüquqi paradoks vəziyyəti bir növ "normaya" çevrildi – Ermənistan və havadarları özlərini inandırdılar ki, "elə belə də olmalıdır". Ancaq real politika məntiqi ilə düşünənlər bu vəziyyəti nonses kimi qiymətləndirdilər və onun bütövlükdə, daimi olmayacağına inandılar.

Lakin bu geosiyasi və hüquqi paradoks II Qarabağ savaşına qədər qaldı. Həmin müddətdə Azərbaycanın tam ərazisində seçki keçirmək imkanından məhrum edilməsinin beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən hüquqi qiyməti verilmədi. Beynəlxalq təşkilatların işi ancaq separatçı ermənilərin və rəsmi İrəvanın işğal ərazisində təşkil etdikləri süni seçkini sözdə qınamaq olurdu. Onu tanımırdılar, lakin olmaması üçün də real addım atmırdılar. Bu da onu göstərirdi ki, beynəlxalq güclər gizli olaraq təcavüzkarı dəstəkləyir və məsələni ədalətli həll etmək fikrində deyillər.

İkinci Qarabağ savaşı və tam suverenlik

Vətən savaşı hər şeyi tamamilə dəyişdi. Azərbaycan cəmi 44 günə "seçki paradoksu"nu aradan qaldırdı. Bütün bunlara görə, Prezident İlham Əliyevin parlamentdəki nitqində söylədiyi aşağıdakı fikirlər tarixi təsdiqedici əhəmiyyət kəsb edir: "İkinci Qarabağ müharibəsi və suverenliyimizin tam bərpa edilməsi dünya miqyasında tarixi hadisədir. Azərbaycan xalqı güclü iradə, birlik göstərərək 30 il davam edən işğala son qoydu. Azərbaycan dövləti öz gücünü göstərdi, xalqımız isə bütün dünyaya öz əyilməz ruhunu göstərmişdir".

Deməli, Milli Məclisin hazırkı tərkibi faktiki olaraq Vətən savaşının yaratdığı yeni regional geosiyasi reallığın və tarixi uğurların birbaşa məntiqi nəticəsidir. Burada Prezidentin vurğuladığı ərazi bütövlüyü, tam suverenlik, xalqın əyilməz ruhu və lider-xalq birliyi millət vəkillərinin fəaliyyətlərinin başlıca stimulverici və istiqamətləndirici "mayaklar"ı olmalıdır. Dövlət başçısı parlamentə daşıdığı məsuliyyəti incəliklə anladır.

"Seçki paradoksu"nun həlli

İlham Əliyevin Milli Məclisə seçkinin ümumi geosiyasi və siyasi özəlliyini də həmin kontekstdə gözəl ifadə etmişdir. Dövlət başçısı vurğulamışdır: "Builki prezident və parlament seçkiləri müstəqil ölkəmizin tarixində ilk dəfə idi ki, ölkəmizin bütün ərazisində keçirilmişdir. Bu, tarixi hadisədir... Ona görə əminəm ki, 2024-cü il bu baxımdan tarixdə qalan il olacaq. Çünki prezident və parlament seçkiləri bütün ərazilərdə keçirilərək bir daha Azərbaycan xalqı öz iradəsini ortaya qoydu".

Birincisi, 2024-cü il Azərbaycan tarixində iki mühüm məqama görə qalacaqdır: Prezident və parlament seçkiləri qısa ara ilə ardıcıl keçirilmişdir.

İkincisi, müasir müstəqillik tariximizdə ilk dəfə olaraq ölkənin bütün ərazisində keçirilmişdir. Bu iki məqam birgə 2024-cü ilin dövlətçilik tariximizdə yeri və rolunu rəmzləşdirmişdir. Bu tarixi milli yaddaşın vacib elementinə çevirmişdir.

Buradan fəlsəfi anlamı olan iki aspektdə bütövləşmə hadisəsi ilə bağlı qənaət əldə edə bilərik. Seçkidə prezident və parlament növlərinin vahid strateji xətt üzrə bir-birini tamamlaması mühüm hadisədir. Bununla Azərbaycan müstəqil dövlət olaraq seçkinin tam ərazidə hüquqa və suverenliyə xidmət etməsinə regionda ilk nail olan dövlət kimi tarixə düşdü. Qonşu dövlətlərdən heç biri buna hələlik nail ola bilməmişdir. Gürcüstanın iki bölgəsi işğal altındadır, Ermənistan isə özünə aid olmayan ərazidə "özünə aid olan seçki" keçirməyə cəhd göstərməklə, ümumiyyətlə, müstəqil dövlət anlayışına xələl gətirmişdir. Özü üçün bu anlayışın gerçəkçi məzmununu geosiyasi və siyasi saxtalaşdırmış və hüquqi baxımdan mənasızlaşdırmışdır.

Müstəqil dövlət kimi Azərbaycan prezident və parlament seçkilərini tam ərazisində demokratik qaydada keçirməklə həm də müasir müstəqil dövlət obrazını dünyaya təqdim etmişdir. Azərbaycan dövlətçilik ənənəsində tarixən mövcud olan üç qanun (hüquq) növünün ikisini ardıcıl olaraq reallaşdırmışdır. Onlardan biri dövlət başçısının legitim seçilməsi ilə rəhbər miqyasında qanunların inklüzivliyi və legitimliyini təmin etməkdir. Digəri isə parlament seçkisinin legitim keçirilməsi ilə xalq təmsilçilərinin qəbul edəcəkləri qanunların inklüzivliyinə nail olmadır.

Müstəqillik və suverenlik üç qanunun işığında

Dövlətçilik ənənəsi baxımından məsələnin digər vacib qanuni tərəfi Prezidentin ifadə etdiyi "xalqın güclü iradəsi", "birliyi" və "dövlətin gücü" anlayışlarının təmsil etdiyi "xalqın əyilməz ruhu" anlamı ilə bağlıdır. Burada faktiki olaraq Azərbaycan toplumunun özünüformalaşdırması, özünüinkişafı və öztəkamül üsulu ifadə edilmişdir. Bununla Prezident Azərbaycan dövlətçiliyində üç mühüm qanun (hüquqi) aspektini vəhdətdə təqdim etmişdir: dövlət başçısı (lider) – parlament (xalqın təmsilçiləri), toplumun özünü yaratma fəlsəfəsi (toplumsal özünütəşkil qanunu).

Bunlar Azərbaycan parlamentinin tarixi rolunun çox vacib ideya və feili təməlləridir. Burada İlham Əliyev müstəqil dövlətçiliyimiz üçün strateji əhəmiyyət kəsb edən iki məqamı da parlamentarların diqqətinə çatdırmışdır. Həmin məqamlar Prezidentin "Yeni dövr, yeni çağırışlar" səslənişinin məzmun və məqsəd özəlliyindən qaynaqlanır. Onlar suverenlik gününün təsis edilməsi və Qərbi Azərbaycan istiqamətində fəaliyyətin yeni səviyyəyə yüksəldilməsidir.

Yeni dövr, yeni çağırışlar: Dövlət suverenliyi günü

Ləyaqətli toplumlar və müstəqil dövlətlər həmişə tarixi saydığı hadisələri simvollaşdırmaqla onu xalqın yaddaşının bir elementinə çevirir. Azərbaycan müstəqil dövlət olaraq bu məsələyə ciddi diqqət yetirir. Ölkə Prezidenti sentyabrın 20-ni "dövlət suverenliyi günü" kimi rəmzləşdirməklə müstəqil dövlətçilik kontekstində tarixi addım atmışdır. Bununla bağlı Prezidentin Milli Məclisdə ifadə etdiyi aşağıdakı fikirlər çox maraqlıdır: "Dövlət suverenliyinin bərpa edilməsindən cəmi bir il keçir. Üç gün bundan əvvəl biz artıq bu günü bayram günü kimi qeyd etmişik".

Sentyabrın 20-nin suverenlik günü kimi yaddaşlara həkk olunması statik olay deyildir. Prezident nitqində bunun üçün başlıca şərti də açıqlamışdır. Yəni suverenlik gününün rəmzləşməsi arxayınçılıq üçün, yaddaşda belə bir tarixin varlığı ilə ancaq qürur duymaq üçün deyildir. Yəni "Biz bu şanlı tarixi qəlbimizdə əbədi yaşadacağıq. Azərbaycan xalqı, bütün gələcək nəsillər bu şanlı Qələbə ilə haqlı olaraq fəxr edəcəklər. Ancaq ölkə qarşısında duran vəzifələr icra edilməlidir ki, biz daim inkişafda olaq, öz gücümüzü artıraq və Azərbaycan xalqının bundan sonra da təhlükəsiz həyatını təmin edək".

Buradan Prezident tərəfindən müstəqil dövlətçiliyə aid hər bir simvolun, rəmzləşmənin və onların yaddaş elementinə çevrilmələrinin əhəmiyyətli bir cəhəti ilə bağlı nəticə çıxara bilərik. Suverenlik günü rəmz kimi Azərbaycan vətəndaşlarını daim dövlət və milli maraqlar naminə fəallığa səsləyir. Azərbaycan vətəndaşları bu mənada, yaradıcı olmalı və ölkənin yeni uğurlar əldə etməsi istiqamətində çalışmalıdırlar. Bunun ilk nümunəsini isə Prezident özü göstərir.

Müstəqil Azərbaycanda bu prosesin getməsi əlamətdar hadisədir. Bu o deməkdir ki, Azərbaycanda müstəqil dövlət quruculuğu tam siyasi varislik prinsipi çərçivəsində davam edir. Xatırlayaq: Ulu öndər Heydər Əliyev keçirdiyi görüşlərin birində bəyan etmişdi ki, Azərbaycan yalnız müstəqil dövlət kimi mövcud olacaq, heç kimin əsarəti altına düşməyəcək, kimsənin təsiri altında olmayacaq. Bütün bunlar tam suverenliyin əlamətləridir. Prezident İlham Əliyev Suverenlik Günü təsis etməklə iki məqamı qabartmışdır.

Birincisi, Azərbaycan tam suverenliyini Vətən müharibəsi və antiterror tədbirlərində əldə edilən qalibiyyətlər sayəsində təmin etmişdir. Bu baxımdan suverenlik haqqında danışmaq Azərbaycanın təbii haqqı və hüququdur.

İkincisi, Azərbaycan dövləti tam suverenlik anlamını tarixi yaddaş elementinə çevirməklə bu istiqamətdə əbədi irəliləmək, yəni kimsənin əsarəti altına düşməmək iradəsini ortaya qoymuşdur.

Nəhayət, Prezident İlham Əliyev bütün bunları 2024-cü ildə formalaşmış parlamentdə bəyan etməklə müstəqil dövlətçiliyin qanunyaradıcı ruhda inkişaf etdiriləcəyi əzmini nümayiş etdirmişdir. Azərbaycan parlamenti bundan sonra da dövlətçiliyə aid mühüm bəyanatların yeri, yaddaşı və qanunyaradıcı ruhu olacaqdır!

Suverenliyin tarixi yaddaş və fəaliyyət motivasiyası kimi daha geniş kontekstdə mənası Prezidentin vurğuladığı Qərbi Azərbaycan istiqamətinin prioritetliyi prizmasında daha aydın dərk edilir.

(ardı var)

Füzuli QURBANOV,
XQ-nin analitiki,
fəlsəfə elmləri doktoru